

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

HOÀNG MINH HỒNG

QUAN HỆ TRUNG QUỐC - MYANMAR
TỪ NĂM 2011 ĐẾN NĂM 2021

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRUNG QUỐC HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
PGS.TS. PHÙNG THỊ HUỆ
TS. VÕ XUÂN VINH

Hà Nội – 2022

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Sự trỗi dậy của Trung Quốc trên mọi lĩnh vực, đặc biệt là dưới thời đại của Tập Cận Bình, sự quyết đoán ngày một gia tăng của Trung Quốc đã báo hiệu sự trở lại của cuộc cạnh tranh các cường quốc trong trật tự quốc tế. Đối với khu vực Đông Nam Á, bối cảnh mới khiến cho khu vực này đang đóng một vai trò ngày càng quan trọng. Vị trí của Đông Nam Á giúp nó trở thành cầu nối thuận tiện nhất cho Trung Quốc tới châu Phi, châu Âu và các vùng biển lân cận. Chính vì vậy, trong quá trình mở rộng ảnh hưởng của mình, Trung Quốc đặc biệt coi trọng việc gìn giữ và củng cố ảnh hưởng của mình ở Đông Nam Á. Để làm được điều này, việc gia tăng quan hệ và kiểm soát các quốc gia thuộc Đông Nam Á là điều vô cùng cần thiết.

Myanmar là quốc gia nằm giữa Trung Quốc và Ấn Độ, có vị trí nối liền vành đai chiến lược châu Á-Thái Bình Dương với Ấn Độ Dương. Vị trí địa – chiến lược của Myanmar càng được nâng cao khi nước này tiến hành cải cách chính trị và kinh tế từ đầu năm 2011. Quan hệ Trung Quốc - Myanmar vẫn luôn đóng một vai trò quan trọng trong chính sách ngoại giao của mỗi nước. Trung Quốc với vai trò là quốc gia có ảnh hưởng truyền thống tại Myanmar luôn coi đất nước chùa Vàng là một điểm nhấn chiến lược trong chính sách của mình với Đông Nam Á. Trong khi đó, Myanmar trong suốt thời kỳ chính phủ quân sự đã có sự phụ thuộc chặt chẽ vào người láng giềng khổng lồ của mình trên mọi lĩnh vực. Cuộc cải cách chính trị của Myanmar diễn ra năm 2011 đã tạo ra những thay đổi vô cùng lớn

trong cục diện chính trường của nước này, cũng như trong chính sách đối ngoại của Myanmar. Điều này khiến Trung Quốc mất đi vị trí độc tôn tại Myanmar.

Việc nghiên cứu quan hệ Trung Quốc - Myanmar, đặc biệt từ khi Myanmar tiến hành cải cách chính trị có ý nghĩa vô cùng quan trọng. *Về ý nghĩa khoa học*, một công trình nghiên cứu tổng thể về quan hệ Trung Quốc - Myanmar từ sau cải cách chính trị sẽ góp phần cung cấp một phần trong bức tranh nghiên cứu quan hệ Trung Quốc - Myanmar, cũng như nhận diện rõ nét hơn chính sách của Trung Quốc với Đông Nam Á. *Về ý nghĩa thực tiễn*, việc nghiên cứu về quan hệ Trung Quốc - Myanmar cũng sẽ góp phần lí giải và đưa ra những bài học kinh nghiệm của các nước nhỏ trong việc ứng xử và có những đối sách với Trung Quốc. Điều này vô cùng có ý nghĩa với quá trình hoạch định chính sách đối ngoại của Việt Nam.

Về tính thời sự của vấn đề nghiên cứu, cuộc đảo chính diễn ra tháng 2 năm 2021 tại Myanmar cùng với cách tiếp cận mới của Trung Quốc trong quan hệ Trung Quốc - Myanmar đặt ra một vấn đề cấp thiết trong việc thúc đẩy vai trò của ASEAN trong việc giải quyết các điểm nóng an ninh khu vực. Chính vì nghiên cứu mối quan hệ Trung Quốc - Myanmar vừa có giá trị khoa học vừa có giá trị thực tiễn sâu sắc, nên học viên đã lựa chọn đề tài cho Luận án tiến sĩ của mình là: Quan hệ Trung Quốc - Myanmar từ năm 2011 đến 2021.

2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Luận án muốn nhìn nhận rõ bản chất của mối quan hệ Trung Quốc - Myanmar, cũng như sự điều chỉnh linh hoạt của Trung Quốc trong mối quan hệ này.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được các mục tiêu trên, Luận án sẽ tập trung vào các nhiệm vụ nghiên cứu sau:

1) Phân tích cơ sở của quan hệ Trung Quốc – Myanmar từ năm 2011 đến 2021

2) Phân tích diễn tiến quan hệ Trung Quốc - Myanmar trên một số lĩnh vực chính như: chính trị, kinh tế, an ninh-quốc phòng, và văn hóa-xã hội.

3) Chỉ ra một số điểm nổi bật của cặp quan hệ này, đánh giá tác động của quan hệ Trung Quốc – Myanmar đối với Trung Quốc, Myanmar và các nhân tố liên quan, bước đầu đánh giá triển vọng của quan hệ Trung Quốc - Myanmar và gợi mở cho Việt Nam.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* Đối tượng nghiên cứu: Quan hệ Trung Quốc – Myanmar từ năm 2011 đến năm 2021

* Phạm vi nghiên cứu:

- Phạm vi thời gian nghiên cứu: Luận án tập trung phân tích quan hệ Trung Quốc - Myanmar từ năm 2011 đến 2021.

- Phạm vi không gian nghiên cứu: Quan hệ Trung Quốc – Myanmar trên các lĩnh vực chính trị, kinh tế, an ninh – quốc phòng, văn hóa – xã hội.

4. Phương pháp nghiên cứu và cách tiếp cận

4.1. Cách tiếp cận

Do đây là quan hệ giữa 1 nước lớn và 1 nước nhỏ, do vậy, Luận án sẽ nhìn nhận vấn đề nghiên cứu từ sự chủ động trong chính sách của Trung Quốc với Myanmar, từ đó đánh giá phản ứng chính sách

của Myanmar. Trong quan hệ Trung Quốc - Myanmar trên các lĩnh vực, Luận án cũng chủ yếu phân tích sự chủ động của Trung Quốc trong gia tăng quan hệ với Myanmar nhiều hơn.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Do tính chất liên ngành, đa ngành của khoa học xã hội nói chung và nghiên cứu Trung Quốc học nói riêng, Luận án sẽ sử dụng một số phương pháp chính như: phương pháp phân tích chính sách, phương pháp tổng hợp, phương pháp lịch sử (đồng đại và lịch đại). Những phương pháp nghiên cứu kể trên sẽ được kết hợp và vận dụng trong Luận án một cách linh hoạt.

5. Đóng góp của Luận án

- Đóng góp về mặt khoa học: Luận án đã cung cấp một cách tiếp cận về quan hệ bất đối xứng giữa nước lớn và nước nhỏ có chung đường biên giới, và có những mối ràng buộc từ trong lịch sử. Đặc biệt, nghiên cứu quan hệ Trung Quốc - Myanmar sẽ cung cấp cách nhìn nhận về phương thức Trung Quốc sử dụng trong quan hệ với các nước nhỏ khác.

- Đóng góp về mặt thực tiễn: Đây là một hướng nghiên cứu tuy không phải là quá mới nhưng vẫn còn nhiều vấn đề khoa học cần phải làm rõ. Luận án làm rõ thực chất mối quan hệ Trung Quốc - Myanmar trên các phương diện, coi đây là một mảnh ghép trong chiến lược của Trung Quốc đối với khu vực. Qua việc phân tích các nội dung nêu trên, Luận án mong muốn làm rõ hệ lụy mối quan hệ này đối với Myanmar và những tác động đối với khu vực.

6. Bố cục của Luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, Luận án được kết cấu theo 4 chương với nội dung chính như sau:

Chương 1: Tổng quan lịch sử nghiên cứu

Chương 2: Cơ sở và các nhân tố tác động tới quan hệ Trung Quốc - Myanmar

Chương 3: Thực trạng quan hệ Trung Quốc – Myanmar giai đoạn 2011-2021

Chương 4: Một số nhận xét về quan hệ Trung Quốc - Myanmar

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU

1.1. Những nghiên cứu về cơ sở - nhân tố tác động đến quan hệ Trung Quốc – Myanmar

1.1.1. Những công trình nghiên cứu của học giả trong nước

Học giả trong nước tiếp cận vấn đề nhìn chung chưa sâu, thêm một hạn chế là vấn đề thời gian chưa thật sự được cập nhật, có rất ít các công trình được viết trong thời gian sau chính biến Myanmar trở lại đây. Hơn nữa, công trình của các học giả đề cập riêng lẻ các thông số, chưa có tính thức thời so với thời điểm hiện nay, sự thay đổi về những mặt như nền chính trị và xã hội, yếu tố đại dịch và sự vững vàng trong việc “bảo vệ lập trường” của Myanmar về vấn đề kinh tế, đầu tư đã làm cho tình hình quan hệ hai nước không còn được “sâu đậm, keo sơn” như trước.

1.1.2. Những công trình nghiên cứu của học giả nước ngoài

Nghiên cứu sinh có tìm hiểu những công trình từ năm 1980 trở lại đây của các học giả Trung Quốc cũng như phương Tây. Các học giả cũng nhìn nhận quan hệ hai nước từng rất khăng khít và bền chặt, tuy nhiên do từ những năm đầu của đầu thế kỷ 21 trở lại đây Trung Quốc nổi lên như một cường quốc, hơn nữa vị thế của khu vực Đông

Nam Á rất đặc biệt, nên nhiều tác giả cũng khẳng định mối quan hệ này “không hề đơn giản”.

1.2. Những nghiên cứu về quan hệ Trung Quốc Myanmar trên từng lĩnh vực

1.2.1. Về lĩnh vực chính trị ngoại giao

Đây là một phương diện khá phong phú được nhiều học giả trong nước và quốc tế quan tâm. Hầu như “nhất cử nhất động” của nhà lãnh đạo cấp cao giữa hai nước đều được cả “thế giới” để tâm quan sát. Các chính sách đối ngoại của Trung Quốc đối với Myanmar và Myanmar đối với Trung Quốc.

1.2.2. Về lĩnh vực kinh tế thương mại

Có nhiều tài liệu giúp nghiên cứu sinh tìm được những con số cụ thể cho việc Trung Quốc đã đầu tư vào Myanmar nhiều như thế nào, tiềm năng thủy điện và những tài nguyên thiên nhiên khác của Myanmar được Trung Quốc nhìn nhận rất rõ ràng ví dụ như: Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất của Myanmar, chiếm 31% tổng kim ngạch nhập khẩu (tương đương 6,52 tỷ đô la) và 36% kim ngạch xuất khẩu (tương đương 5,37 tỷ đô). Đặc biệt, Myanmar có chung đường biên giới với Trung Quốc, Thái Lan và Ấn Độ. Tỷ trọng thương mại qua biên giới ngày càng tăng, trong đó Myanmar xuất khẩu 42,3% và nhập khẩu 17% qua đường biên này năm 2019.

1.2.3. Về lĩnh vực an ninh – quốc phòng

An ninh quốc phòng của hai nước cũng là vấn đề mà cả khu vực lẫn thế giới luôn dõi theo. Trung Quốc nhận thấy biển Đông chất chứa kho tàng tài nguyên khổng lồ, việc đầu tư về an ninh quốc phòng cũng như nâng cao trữ lượng vũ khí của Trung Quốc đã đưa nước này lên làm một trong những tâm điểm của Châu Á. Myanmar

là thị trường xuất khẩu vũ khí lớn của Trung Quốc, quan hệ song phương này cũng không phải lúc nào cũng “thuận buồm xuôi gió”.

1.2.4 Về các lĩnh vực khác

Quan hệ của hai nước không chỉ được thể hiện qua những mảng chính ở trên, mà còn Trung Quốc cũng còn có rất nhiều sự “giúp đỡ” mỗi khi Myanmar gặp khó khăn. Ví dụ như Trung Quốc đã dùng đến “ngoại giao vaccine” để lấy lòng xứ sở Chùa Vàng, đồng hành với việc đó là cử các y bác sỹ và mang đến vật tư y tế để đất nước này vực lên qua đại dịch. Ngoài ra Trung Quốc còn nâng tầm ảnh hưởng tại Myanmar bằng các phương thức trao những suất học bổng giá trị và tổ chức những tuần lễ “văn hóa”, tài trợ những bộ phim điện ảnh mang đậm màu sắc Trung Hoa, mở học viên Khổng Tử,... để truyền bá rộng rãi tư tưởng đạo Khổng, xóa bớt khoảng cách về văn hóa giữa người dân hai quốc gia.

1.3. Một số nhận xét

Về thành tựu đạt được, các công trình của các học giả trong nước và nước ngoài chủ yếu tập trung đề cập đến quá trình phát triển của chính sách ngoại giao Trung Quốc trong giai đoạn cải cách mở cửa và dành một phần nhỏ cho quan hệ của Trung Quốc với Myanmar chưa được đánh giá một cách toàn diện và tổng quát. Trên cơ sở đa dạng về các lĩnh vực nghiên cứu, cách tiếp cận cũng như cách luận giải vấn đề, những kết quả nghiên cứu từ những công trình trước đây trở thành nguồn tham khảo quý giá đối với quá trình thực hiện Luận án.

Về khoảng trống trong các nghiên cứu, mặc dù các nghiên cứu trong và ngoài nước là rất phong phú. Tuy nhiên, một công trình mang tính hệ thống và chuyên sâu về quan hệ Trung – Myanmar trên

các lĩnh vực, đồng thời đưa ra đặc điểm quan hệ hai quốc gia này trong giai đoạn năm 2011 đến năm 2021 là còn thiếu vắng, Chính vì vậy, đây trở thành không gian nghiên cứu giúp cho Luận án có được điểm mới và mang tính hệ thống hơn.

CHƯƠNG 2. CƠ SỞ VÀ CÁC NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN QUAN HỆ TRUNG QUỐC - MYANMAR

2.1. Cơ sở quan hệ Trung Quốc - Myanmar giai đoạn 2011-2021

2.1.1. Cơ sở lý luận

2.1.1.1. Lý luận về quan hệ bất đối xứng

Quyền lực: Luận án áp dụng định nghĩa của Nye về quyền lực - như một khả năng ảnh hưởng đến người khác để đạt được kết quả mà họ mong muốn. Với Myanmar, mối quan hệ với Trung Quốc được đánh giá là sự cam kết cho quá trình ổn định an ninh của chính Myanmar. Với Trung Quốc, quyền lực vừa là mục tiêu, vừa là phương tiện trong quan hệ với Myanmar. *Lợi ích quốc gia:* Lợi ích quốc gia là một trong những khái niệm cũ tồn tại như nền tảng của chính sách đối ngoại. Xuất phát từ lợi ích quốc gia, cơ sở này cũng trở thành lí giải nguyên nhân cho những thay đổi trong quan hệ song phương giữa hai nước. *Lý thuyết phụ thuộc:* Lý thuyết phụ thuộc cho rằng các nguồn lực chảy từ các quốc gia nghèo và kém phát triển đến các quốc gia giàu có. Từ góc nhìn của Lý thuyết phụ thuộc, Luận án có thể nhìn nhận rõ bản chất quan hệ kinh tế Trung Quốc - Myanmar, đồng thời đánh giá những thách thức mà Myanmar có thể gặp phải trong quan hệ với Trung Quốc, xuất phát từ mối quan hệ kinh tế.

2.1.1.2. Phản ứng của các nước nhỏ trong quan hệ với các nước lớn

Trước những thách thức trong việc ứng phó với các nước lớn và chính sách của họ, có thể xem xét phản ứng của các nước nhỏ trong mối quan hệ với các nước lớn theo 3 hướng: Hướng thứ nhất là cân bằng (balancing). Hướng thứ hai là phòng bị nước đôi (hedging), đây là một chiến lược trong đó một quốc gia theo đuổi đồng thời nhiều chính sách khác nhau với một quốc gia khác, nhằm tránh tình trạng phải lựa chọn chiến lược theo một chiều hướng duy nhất. Hướng thứ ba là phù thịnh, đây là hướng chính sách mà phần lớn các nước nhỏ lựa chọn trong việc ứng xử quan hệ với nước lớn. Việc đánh giá ba hướng lựa chọn trong phản ứng của các nước nhỏ với nước lớn, có thể giúp Luận án xem xét phản ứng của Myanmar trong mối quan hệ với Trung Quốc.

2.1.2. Cơ sở lịch sử quan hệ Trung Quốc - Myanmar trước 2011

2.1.2.1. Trong lĩnh vực chính trị - ngoại giao

Trong những năm 1950 và 1960, Trung Quốc coi mối quan hệ của mình với Myanmar là “hình mẫu” cho sự phát triển quan hệ với các nước Châu Á và Châu Phi khác. Giai đoạn những năm 60, mối quan hệ Trung Quốc - Myanmar cũng bắt đầu rạn nứt bằng thái độ dè dặt trong quan hệ với nhau. Sự bùng nổ của các vụ chống Trung Quốc ở Yangon vào năm 1967 được coi là đỉnh điểm trong căng thẳng quan hệ hai nước. Năm 1988, thông qua một cuộc đảo chính, chính phủ quân sự đã giành được quyền lực và kiểm soát các phong trào dân chủ trong nước. Tuy nhiên, Trung Quốc đã ngay lập tức khởi xướng mối quan hệ song phương mạnh mẽ với chính phủ quân sự mới của Myanmar. Khi các chính phủ phương Tây bắt đầu áp đặt các biện pháp trừng phạt đối với chính phủ quân sự để đối phó với các cuộc đàn áp năm 1988 và việc không tuân theo kết quả của cuộc

bầu cử năm 1990, Trung Quốc đã trở thành nguồn hỗ trợ và bảo vệ chính cho Myanmar trong cộng đồng quốc tế.

2.1.2.2. Trong lĩnh vực kinh tế

Trong giai đoạn 1996-2005, thương mại giữa tỉnh Vân Nam (Trung Quốc) với Myanmar đã chiếm khoảng 55% tổng giá trị thương mại của Myanmar; khoảng trên 80% hàng hóa của Myanmar xuất khẩu sang Trung Quốc và nước này nhập khẩu khoảng 40% hàng hóa qua biên giới Vân Nam. Đặc biệt, “dịch vụ một cửa là sáng kiến được đưa ra năm 1995 đã giúp thúc đẩy quan hệ kinh tế giữa Myanmar và Vân Nam. Điều này khiến Myanmar trở thành đối tác thương mại lớn nhất của tỉnh Vân Nam so với các nước trong ASEAN tại thời điểm đó.

Trung Quốc đã cung cấp các khoản vay ưu đãi cho chính quyền quân sự. Trong giai đoạn 1989-2005, đầu tư trực tiếp của Trung Quốc ở Myanmar chỉ đạt 194,221 triệu USD và tập trung trong 26 lĩnh vực. Do chịu sự cô lập từ các nước phương Tây, Myanmar trong giai đoạn quân sự hầu như chịu sự ảnh hưởng tuyệt đối của Trung Quốc, cũng như Trung Quốc trở thành đối tác kinh tế duy nhất của quốc gia này. Mặc dù các chỉ số về hợp tác giữa hai nước là không quá lớn, nhưng lại thể hiện vị thế độc tôn của Trung Quốc trong nền kinh tế Myanmar.

2.2. Các nhân tố tác động đến quan hệ Trung Quốc - Myanmar

2.2.1. Các nhân tố quốc tế và khu vực

Thứ nhất, cạnh tranh Mỹ - Trung ở Đông Nam Á ngày một gia tăng. Cạnh tranh giữa Mỹ và Trung Quốc ở Đông Nam Á được đánh giá là sự pha trộn giữa các yếu tố trong bối cảnh hiện nay và di

sản của Chiến tranh Lạnh. Hiện nay, cạnh tranh Mỹ - Trung đang diễn ra gay gắt và toàn diện nhất ở Đông Nam Á.

Thứ hai, Ấn Độ nỗ lực khẳng định ảnh hưởng và vị thế tại Myanmar. Đối với Ấn Độ, bên cạnh chính sách đối với Nam Á và chính sách đối với các cường quốc, Chính sách Hành động Hướng Đông (AEP) là một phần quan trọng trong lộ trình đối ngoại của Ấn Độ. Chính phủ Modi theo đuổi chính sách kết hợp các nhiệm vụ kinh tế, chính trị và chiến lược của Ấn Độ. Trong số các nước ASEAN, Myanmar có vị trí độc tôn đối với Ấn Độ.

Thứ ba, vai trò trung tâm của ASEAN còn gặp phải những thách thức chia rẽ, trở thành yếu tố để các nước lớn lợi dụng nhằm đạt được mục đích riêng. Xây dựng Cộng đồng giúp ASEAN có nội lực mạnh mẽ để mở rộng hội nhập và liên kết với ngoài ASEAN, giúp ASEAN có tiếng nói và tự tin hơn trong đối thoại và hợp tác với các nước đối tác. ASEAN cũng đã góp phần đàm phán để tạo nên sự thành công của RCEP - hiệp định thương mại tự do lớn nhất thế giới. Hiện nay, vai trò của ASEAN bị hạn chế do thiếu tầm nhìn chiến lược, phân kỳ ưu tiên giữa các quốc gia thành viên và khả năng lãnh đạo còn nhiều yếu kém. Thách thức lớn nhất của khối là đưa ra một cách tiếp cận thống nhất trong các vấn đề chung của khu vực.

2.2.2. Tình hình Trung Quốc và chính sách của Trung Quốc với Myanmar

2.2.2.1. Tình hình Trung Quốc

Sự trỗi dậy của Trung Quốc trong hai thập kỷ qua đã làm tái hiện toàn cảnh chính trị toàn cầu. Bắt đầu gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới vào tháng 12 năm 2001, Trung Quốc đã nhanh chóng

chuyển đổi khá thành công nền kinh tế của mình từ một “công xưởng của thế giới” với chi phí thấp thành một quốc gia dẫn đầu toàn cầu về công nghệ tiên tiến. Bên cạnh đó, những tiến bộ nhanh chóng về khả năng quân sự của Trung Quốc đang khiến các nước khác phải thận trọng. Điều gì thúc đẩy nỗ lực của Trung Quốc trong việc mở rộng khả năng quân sự của mình. nước này sẽ nâng cao năng lực chuyển đổi sức mạnh đó thành ảnh hưởng địa chính trị, và sẽ nỗ lực trở thành cường quốc có ảnh hưởng số 1 trên thế giới.

2.2.2.2. Chính sách của Trung Quốc với Myanmar

Trung Quốc với vai trò là cường quốc khu vực và đang trên con đường trở thành cường quốc toàn cầu, nỗ lực xây dựng một vành đai an ninh, kinh tế cũng như những lối mở để mở rộng kết nối ra bên ngoài. Với tư cách là một quốc gia láng giềng có vị trí địa chiến lược quan trọng, giúp Trung Quốc kết nối ngắn nhất tới Ấn Độ Dương, Myanmar mang lại cho Trung Quốc rất nhiều lợi ích nếu nước này hoàn toàn nằm trong “vòng đồng thuận Bắc Kinh”. Để đảm bảo ảnh hưởng của mình tại Myanmar, Trung Quốc đã thực hiện một chính sách toàn diện trên mọi lĩnh vực đối với Myanmar. Điểm đặc biệt là Trung Quốc luôn sử dụng cách tiếp cận hai mặt trong chính sách đối với Myanmar.

2.2.3. Tình hình Myanmar và chính sách của Myanmar đối với Trung Quốc

2.2.3.1. Tình hình Myanmar

Về chính trị, Myanmar đã trải qua một loạt cải cách chính trị từ năm 2011, và tháng 11 năm 2015, cuộc tổng tuyển cử tự do đầu tiên kể từ cuộc bầu cử năm 1990 đã dẫn đến chiến thắng cho Liên đoàn Quốc gia vì Dân chủ (NLD). Nền chính trị của Myanmar cũng chịu

ảnh hưởng lớn từ các tác nhân bên ngoài. Với cuộc khủng hoảng Rohingya 2017–2018 ở bang Rakhine, các quốc gia Hồi giáo như Indonesia, Malaysia, Pakistan và nước láng giềng Bangladesh cũng đã góp phần định hình các mối quan hệ quốc tế của Myanmar. Tuy nhiên, một lần nữa Myanmar lại sa lầy trong cuộc khủng hoảng chính trị mới.

Về kinh tế, Myanmar là một trong những nền kinh tế phát triển nhanh nhất ở Đông Nam Á, với tốc độ tăng trưởng kinh tế trung bình là 7,5% trong giai đoạn 2012–2016. Các cuộc cải cách được đưa ra vào năm 2011, bao gồm mở cửa thương mại và đầu tư, đã dẫn đến một số thành tựu kinh tế khiêm tốn và sự bùng nổ đầu tư nước ngoài. Tuy nhiên suy thoái kinh tế do đại dịch gây ra, cũng như tình trạng bất ổn chính trị và bạo lực lan rộng sau cuộc đảo chính, đã khiến Myanmar rơi vào diện cảnh báo quốc gia ở mức độ thiếu thốn chưa từng thấy trong nhiều thập kỷ. Kinh tế Myanmar hiện tại đã rơi vào tình trạng vô cùng khó khăn và chưa hề có dấu hiệu phục hồi.

2.2.3.2. Chính sách của Myanmar với Trung Quốc

Dưới thời cầm quyền của Tổng thống Thein Sein, chính quyền NayPyiTaw đã thực hiện chính sách “ngoại giao hướng Tây” hướng về các nước phương Tây như một biện pháp để cân bằng ảnh hưởng truyền thống của Trung Quốc ở Myanmar. Dưới thời Tổng thống Myitn Swe và Cố vấn nhà nước Aung San Suu Kyi, Myanmar đã thực hiện chính sách ngoại giao mềm mỏng hơn, cân bằng giữa phương Tây và phương Đông. Mặc dù xã hội Myanmar có quan điểm chống Trung Quốc, nhưng Chính phủ của bà Aung San Suu Kyi vẫn nhận thấy lợi ích của việc thực hiện một chính sách đối

ngoại hướng về Trung Quốc là điều không thể thiếu trong chính sách đối ngoại của Myanmar.

Tiểu kết chương 2

Một mối quan hệ giữa hai quốc gia không chỉ bị chi phối bởi lợi ích cũng như ảnh hưởng giữa hai chủ thể mà còn chịu tác động rất lớn từ những thay đổi trong cấu trúc khu vực và thế giới. Bên cạnh đó, những khung lý thuyết về sự bất cân xứng, thuyết phụ thuộc giúp Luận án nhìn rõ hơn bản chất vấn đề trong quan hệ Trung Quốc - Myanmar. Quan hệ Trung Quốc - Myanmar chịu những tác động đến từ ngoại cảnh cũng như sự điều chỉnh trong chính sách đối ngoại của mỗi nước.

CHƯƠNG 3. THỰC TRẠNG QUAN HỆ TRUNG QUỐC – MYANMAR GIAI ĐOẠN 2011-2021

3.1. Trong lĩnh vực chính trị - ngoại giao

3.1.1. Hai bên duy trì và tăng cường các chuyến thăm viếng lẫn nhau

Việc Myanmar đa dạng hóa quan hệ của mình với các nước khác, ngoài Trung Quốc, đã cho thấy những thách thức từ việc phương Tây xâm nhập Myanmar và các công ty Trung Quốc phải đối mặt với nhiều khó khăn trong việc kinh doanh ở nước này, cũng như các dự án bị ngừng trệ. Chính vì vậy, việc điều chỉnh cách tiếp cận trong quan hệ với Myanmar, cũng như những phản ứng mang tính thực dụng hơn của chính quyền dân sự Myanmar trong quan hệ với Trung Quốc, đã giúp quan hệ chính trị giữa hai nước ngày càng được củng cố, thông qua những chuyến thăm viếng lẫn nhau.

3.1.2. Cách tiếp cận của Trung Quốc trong quan hệ ngoại giao với Myanmar

Thứ nhất, Trung Quốc có sự phân biệt trong quan hệ với từng nhóm chính trị. Thứ hai, Trung Quốc sử dụng những vấn đề nội tại của chính trị Myanmar để tạo áp lực với Myanmar, hướng quan hệ chính trị Trung Quốc - Myanmar đi theo hướng mà Trung Quốc mong muốn. Thứ ba, Trung Quốc quyết đoán trong việc ủng hộ sự kiện đảo chính của quân đội Myanmar, nhằm bảo vệ ảnh hưởng và lợi ích của mình.

3.1.3. Lựa chọn phản ứng chính sách của Myanmar

Về ưu tiên ngoại giao, những năm đầu sau cải cách chính trị, chính phủ bán dân sự do Tổng thống Thein Sein đứng đầu có xu hướng đa dạng hóa đối tác của Myanmar. Trong đó, ông chú trọng nhiều hơn đến việc mở rộng quan hệ với các đối tác ngoài Trung Quốc nhằm đạt được mục tiêu cân bằng lợi ích của Trung Quốc với lợi ích của các cường quốc khác. Đối với vấn đề Rohingya, Trung Quốc được coi là nhân tố lớn thể hiện sự ủng hộ đối với Myanmar trước sức ép quốc tế. Đối với vấn đề xung đột sắc tộc, trong vấn đề này Myanmar dường như có nhiều sự lựa chọn hơn. Một mặt, Myanmar tiếp nhận sự ủng hộ, lợi dụng sức ép của Trung Quốc buộc các nhóm vũ trang ngòai vào bàn đàm phán, mặt khác nước này cũng nỗ lực lôi kéo sự tham gia của quốc tế vào giải quyết vấn đề để tránh phụ thuộc vào nhân tố Trung Quốc.

3.2. Trong lĩnh vực kinh tế

Về quan hệ thương mại hàng hoá, Có thể thấy rằng, chính sách mở cửa nền kinh tế của Myanmar đã gây những ảnh hưởng nhất định đến quan hệ thương mại giữa Trung Quốc và nước này. Trung Quốc đã không còn có được vai trò “độc tôn” trong nền kinh tế

Myanmar. Tuy vậy, Trung Quốc vẫn luôn duy trì được vị trí số một trong danh sách đối tác thương mại của Myanmar.

Về thương mại biên giới, cho đến nay Trung Quốc và Myanmar chưa ký hiệp định thương mại biên giới song phương nên hoạt động xuất khẩu từ Myanmar sang phía Trung Quốc dường như đang bị phía Trung Quốc kiểm soát. Cũng cần nói thêm rằng hầu hết các mặt hàng mà Myanmar xuất khẩu hiện nay sang Trung Quốc, trong đó có các mặt hàng chủ lực như gạo và ngô, đều dưới dạng tiểu ngạch.

Về đầu tư của Trung Quốc tại Myanmar, Trung Quốc vẫn là nước dẫn đầu lượng vốn đầu tư nước ngoài tại Myanmar. Phần lớn các dự án đầu tư của Trung Quốc vào Myanmar tập trung trong lĩnh vực điện (57%), trong khi đó dầu mỏ, khí đốt và các ngành khai khoáng khác chỉ chiếm khoảng 18%. Đặc điểm điển hình của các dự án đầu tư của Trung Quốc ở Myanmar là sự tham gia chủ yếu của các doanh nghiệp nhà nước. Tại Myanmar, Trung Quốc đã và đang nắm giữ những siêu dự án của quốc gia này, gồm dự án khai thác mỏ đồng Lepadaungtaung, dự án thủy điện Myitsone Dam, dự án thủy điện Tarpain, dự án đường sắt và đường ống dẫn khí Kyaukphyu - Côn Minh, dự án khai thác mỏ Nickel Takaung.

Về viện trợ, Trung Quốc vốn là quốc gia cung cấp viện trợ truyền thống cho Myanmar, đặc biệt là giai đoạn tiền cải cách chính trị. Sau năm 2011, Trung Quốc vẫn tiếp tục thể hiện thế mạnh này của mình. Trung Quốc đã và đang hỗ trợ tài chính và kỹ thuật cho Myanmar trong các lĩnh vực cơ sở hạ tầng, nông nghiệp, giáo dục và y tế, cũng như phục hồi các nạn nhân chiến tranh và thiên tai.

3.3. Trong lĩnh vực an ninh - quốc phòng

Trung Quốc có ảnh hưởng mạnh mẽ tại Myanmar về lĩnh vực an ninh – quốc phòng trong suốt thời kỳ nước này bị cấm vận. Trung Quốc là nước bán vũ khí chủ yếu cho chính quyền quân sự của Myanmar. Tuy nhiên, đã có những biến chuyển trong quan hệ an ninh - quốc phòng giữa hai nước từ sau sự kiện cải cách chính trị của Myanmar năm 2011. Với sự mở cửa của đất nước chùa vàng, vai trò của Trung Quốc trên lĩnh vực an ninh – quốc phòng vì thế cũng không còn giữ vị thế “độc tôn” như trước nữa. Tuy nhiên, quân đội Myanmar vẫn được đánh giá là lực lượng thân Trung Quốc. Trái với sự giảm sút trong mối quan hệ chính trị và kinh tế ở cấp chính phủ, các hoạt động trao đổi quân sự cấp cao và các chuyến thăm giữa các giới chức quân đội hai nước đã tăng lên rõ rệt.

3.4. Trong lĩnh vực văn hóa – xã hội, giáo dục – đào tạo

3.4.1. Về giao lưu văn hóa – xã hội

Trung Quốc và Myanmar đã tích cực triển khai các hoạt động giao lưu văn hóa giữa hai nước. Đặc biệt là việc quảng bá hình ảnh, văn hóa của Trung Quốc tại Myanmar thông qua các hoạt động của Tuần lễ văn hóa. Trong những năm gần đây, trong quá trình cùng xây dựng BRI, giao lưu và hợp tác du lịch Trung Quốc - Myanmar tiếp tục đi vào chiều sâu, các chuyên gia thường xuyên có những trao đổi và tham gia vào quá trình chung tay xây dựng “Vành đai và Con đường” đã đóng một vai trò quan trọng trong việc cải thiện mức độ cơ sở hạ tầng liên quan đến du lịch ở Myanmar.

3.4.2. Về trao đổi giáo dục – đào tạo

Trung Quốc đã tỏ ra khá nhiệt tình trong việc cung cấp các hình thức học bổng để đào tạo cho giới trẻ của Myanmar. Đối với việc dạy tiếng Hoa tại Myanmar, Học viện Khổng Tử tại Trường Phúc Khánh

do Đại học Vân Nam Trung Quốc và Trường Máy tính và Ngôn ngữ Phúc Khánh, một trường dạy tiếng Trung ở Mandalay, đã được mở từ năm 2008. Tính cho tới năm 2018, Học viện Khổng Tử này đã mở 58 điểm giảng dạy tại Myanmar và đào tạo hơn 18.000 sinh viên. Phía Trung Quốc cho rằng, lớp học Khổng Tử tại trường Phúc Khánh đã trở thành biểu tượng của nền giáo dục Trung Quốc ở Myanmar

Tiểu kết chương 3

Trên lĩnh vực chính trị, sự thay đổi trong chế độ chính trị đã khiến Trung Quốc phần nào mất đi vị thế độc tôn với Myanmar. Tuy nhiên, rất nhanh sau đó, Trung Quốc bằng nhiều cách tiếp cận linh hoạt đã dần lấy lại được vị thế của mình. Trên lĩnh vực kinh tế, BRI trở thành cơ sở quan trọng cho các hợp tác kinh tế giữa hai nước được phát triển. Dưới thời Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình, đầu tư ở Myanmar đã trở thành một mối quan tâm chính. Các siêu dự án BRI của Trung Quốc tại Myanmar sẽ là phép thử cho sự thành công của sáng kiến này trên toàn cầu. Trong lĩnh vực an ninh quốc phòng, với lợi thế là mối quan hệ bền chặt với lực lượng quân sự Myanmar trong một khoảng thời gian dài, Trung Quốc dường như dễ dàng hơn trong việc thắt chặt và gia tăng quan hệ với Myanmar. Trong lĩnh vực văn hóa – xã hội, sự gia tăng quảng bá hình ảnh, văn hóa và ngôn ngữ Trung Quốc đã trở thành những nét nổi bật trong quan hệ văn hóa – xã hội giữa hai nước.

CHƯƠNG 4. MỘT SỐ NHẬN XÉT VỀ QUAN HỆ TRUNG QUỐC - MYANMAR

4.1. Một số điểm nổi bật trong quan hệ Trung Quốc - Myanmar

Một là, quan hệ Trung Quốc – Myanmar giai đoạn này chứng kiến sự cạnh tranh ảnh hưởng của các quốc gia khác tại Myanmar. Hai là, quan hệ Trung Quốc – Myanmar giai đoạn này chứng kiến sự cạnh tranh ảnh hưởng của các quốc gia khác tại Myanmar. Ba là, quan hệ Trung Quốc – Myanmar vẫn là mối quan hệ ngoại giao hàng đầu của đối ngoại Myanmar.

4.2. Tác động của quan hệ Trung Quốc - Myanmar

4.2.1. Tác động đến Trung Quốc

Về mặt tích cực, Về mặt tích cực, thứ nhất, sự phát triển của quan hệ Trung Quốc - Myanmar giúp Trung Quốc đảm bảo được ảnh hưởng truyền thống ở đây cũng như góp phần mở rộng ảnh hưởng của Trung Quốc ra toàn Đông Nam Á. Thứ hai, gia tăng quan hệ với Myanmar giúp Trung Quốc có thêm được những lợi ích kinh tế. *Về mặt tiêu cực*, (1) Lợi ích chiến lược của Trung Quốc bị đe dọa. (2) Lợi ích kinh tế của Trung Quốc bị sụt giảm.

4.2.2. Tác động đến Myanmar

Myanmar tận dụng và phát triển được tài nguyên địa chính trị của mình. Nền kinh tế của Myanmar được cải thiện rõ rệt. Myanmar đang phải đối mặt với những thách thức trong xã hội, mà có sự can dự đến từ yếu tố Trung Quốc.

4.2.3. Tác động đến ASEAN

Để có được “vùng đệm” trọng yếu Đông Nam Á này, cả Mỹ và Trung Quốc đã và đang từng bước thực hiện nhiều bước đi quan trọng, mà cụ thể là tăng cường mối quan hệ với từng nước. Với Myanmar, nước này đã được ASEAN lựa chọn và Mỹ ủng hộ trong việc làm Chủ tịch luân phiên của Hiệp hội vào năm 2014. ASEAN cũng đang phải đối mặt với những khó khăn. Khi các cường quốc

thực hiện chính sách đối với từng quốc gia thành viên của ASEAN để gia tăng ảnh hưởng của mình thì hiện tượng “xé rào” đối với ASEAN là điều hoàn toàn có thể xảy ra. Nếu vậy ASEAN sẽ mất đi sự đồng thuận và vai trò trung tâm của tổ chức cũng sẽ bị ảnh hưởng.

4.3. Xu hướng quan hệ Trung Quốc - Myanmar

4.3.1. Những khó khăn và thuận lợi cho quan hệ Trung Quốc - Myanmar

Về những thuận lợi, cảm vận quốc tế từ vấn đề Rohingya buộc Myanmar phải lựa chọn Trung Quốc là đối tác thân cận nhất, vì lợi ích của Myanmar bất chấp chế độ chính trị. Nhờ vấn đề Rohingya cũng như vai trò của Trung Quốc trong tiến trình đàm phán NCA giữa chính phủ Myanmar và các nhóm sắc tộc vũ trang, có thể nói Trung Quốc đang có ảnh hưởng chính trị- an ninh lớn nhất ở quốc gia Đông Nam Á này. Trung Quốc là chỗ dựa chính trị lớn nhất của Myanmar trong giai đoạn này. *Về khó khăn*, dù Trung Quốc đã giành được thiện cảm của một số đảng viên NLD nhưng trên thực tế, dường như cả chính phủ, quân đội lẫn người dân Myanmar vẫn chưa thực sự tin tưởng Trung Quốc. Myanmar vào năm 2011 đã cố gắng thoát khỏi ảnh hưởng của Trung Quốc nhưng do bị Mỹ và phương Tây cấm vận và gây sức ép do vấn đề Rohingya, nước này lại quay trở lại với Trung Quốc. Việc một số quan chức Myanmar tiếp tục công khai sự can dự của Trung Quốc vào tiến trình đàm phán NCA giữa chính phủ Myanmar và các nhóm sắc tộc vũ trang (cả về vũ khí lẫn sức ép quân sự) cho thấy sự thiếu niềm tin mà phía Myanmar dành cho Trung Quốc.

4.3.2. Những kịch bản chính trong quan hệ Trung Quốc – Myanmar thời gian tới

Kịch bản 1 : Quan hệ Trung Quốc – Myanmar tiếp tục có những bước tiến triển dưới thời chính quyền quân sự, tuy nhiên Myanmar có sự thận trọng nhất định đối với Trung Quốc. Đây là kịch bản đang diễn ra trong hiện tại và nhiều khả năng xảy ra trong tương lai gần.

Kịch bản 2 : Quan hệ Trung Quốc – Myanmar có những tiến triển vượt bậc, và Myanmar ngày càng phụ thuộc vào Trung Quốc, trở thành nước thân Trung Quốc (pro-China). Thực chất, kịch bản này có thể xảy ra khi Myanmar phải đối diện với sự bao vây, trừng phạt từ phương Tây trong một thời gian dài. Bởi cứu cánh duy nhất của họ trong bối cảnh ấy là Trung Quốc. Và sự phụ thuộc quá lớn vào Trung Quốc trên mọi lĩnh vực, sẽ dễ dàng biến Myanmar trở thành một chư hầu kiểu mới của Trung Quốc.

Kịch bản 3: Quan hệ Trung Quốc – Myanmar có sự chững lại khi chính trị Myanmar có bước chuyển ngoặt - quay trở lại chế độ dân sự. Đây là khả năng có thể xảy ra trong tương lai dài hạn. Khi sự phản kháng của dân chúng đối với chính phủ là quá lớn, đồng thời các nước phương Tây có thể có sự điều chỉnh trong cách tiếp cận với Myanmar, thì một cuộc chuyển giao chính quyền cho dân sự rất có thể xảy ra. Và điều này có thể làm thay đổi diễn tiến quan hệ Trung Quốc - Myanmar.

4.4. Gợi mở với Việt Nam

Về mặt nhận thức, từ góc độ Myanmar, việc lựa chọn bạn là trên cơ sở lợi ích quốc gia-dân tộc chứ không phải dựa trên thể chế chính trị. Về kiến nghị chính sách của Việt Nam, Trung Quốc có thể gây

ảnh hưởng tối đa lên Myanmar bởi quốc gia Đông Nam Á này có những điểm yếu lớn dường như không thể hoặc cần rất nhiều thời gian và nguồn lực để giải quyết, đó là vấn đề dân tộc và tôn giáo. Điều này cũng cho thấy thêm một điểm chung trong chính sách của Trung Quốc đối với các nước láng giềng, trong đó có Việt Nam. Việt Nam không có những vấn đề dân tộc và tôn giáo như Myanmar nhưng rõ ràng, sự cạnh tranh để ngăn những vấn đề này phát sinh là điều cần phải được lưu ý thường xuyên.

Về thương mại, Trung Quốc sẵn sàng dùng phương thức này để gây sức ép lên đối tác một khi có các mâu thuẫn chính trị-an ninh song phương. Phương thức này đang được Trung Quốc áp dụng với cả Việt Nam và Myanmar. Do vậy, xây dựng hiệp định thương mại theo hướng tạo điều kiện thêm cho các mặt hàng xuất khẩu thuộc diện chính ngạch với phía đối tác Trung Quốc là rất cần thiết.

Về đầu tư, rõ ràng cả Myanmar và Việt Nam đều rất cần nguồn đầu tư nước ngoài, trong đó có từ Trung Quốc, để hiện đại hóa cơ sở hạ tầng phục vụ phát triển kinh tế. Tuy nhiên, Myanmar đã thực sự bản lĩnh trong ứng xử với Trung Quốc.

Tiểu kết chương 4

Mối quan hệ Trung Quốc – Myanmar được coi là một mối quan hệ bất đối xứng điển hình của hai nước láng giềng. Với vai trò nước lớn, Trung Quốc hoàn toàn chủ động trong việc gia tăng và kiểm soát quan hệ với Myanmar. Đối với Trung Quốc, mối quan hệ này đem lại rất nhiều tác động tích cực cho sự phát triển đất nước cũng như chiến lược khu vực của nước này. Đối với Myanmar, xét trong tổng thể các tác động, dường như Myanmar đang phải chịu nhiều hơn những tác

động tiêu cực, thậm chí mang tính dài hạn, đòi hỏi chính phủ cần có phương án giải quyết trước “con bão” Trung Quốc. Đối với khu vực, quan hệ Trung Quốc – Myanmar, phát triển đòi hỏi ASEAN phải có sự liên kết tốt hơn nữa, tránh sự chia rẽ đoàn kết. Bên cạnh đó, với những xu hướng được nhìn thấy, nếu không có những bước chuyển mình về chính trị nhiều khả năng Myanmar sẽ ngày càng phụ thuộc vào Trung Quốc.

KẾT LUẬN

Thứ nhất, dưới những thay đổi của tình hình khu vực và nhu cầu đến từ hai nước, quan hệ Trung Quốc – Myanmar đã trải qua những thăng trầm kể từ sau cải cách chính trị của nước này năm 2011. Đối với Trung Quốc, để có thể có được sự chủ động trong quan hệ với Đông Nam Á cũng như khẳng định sự thành công của BRI, Myanmar đóng một vai trò quan trọng trong tiến trình này. Ngoài ra, ảnh hưởng ở Myanmar còn giúp Trung Quốc mở rộng quyền tiếp cận ra Ấn Độ Dương một cách thuận lợi nhất. Đối với Myanmar, sự quan tâm của Trung Quốc đã đem tới cho Myanmar những cơ hội phát triển đất nước, nhưng đi kèm với đó cũng là sự ràng buộc về chính trị cũng như những hệ lụy của bài toán phát triển bền vững.

Thứ hai, trong mối quan hệ Trung Quốc - Myanmar, chính trị được coi là mối quan hệ phức tạp, nhiều tầng nấc, nhiều cách tiếp cận và cũng là lĩnh vực mà Trung Quốc dễ dàng sử dụng để tạo sự kiểm soát đối với Myanmar. Bên cạnh đó, kinh tế được coi là một mục tiêu quan trọng, bởi Myanmar đóng vai trò then chốt trong quá trình thực hiện BRI của Trung Quốc ở Đông Nam Á, CMEC với rất nhiều hợp phần của nó đã trở thành chìa khóa cho quá trình tiếp cận nguồn năng lượng, tiếp cận Ấn Độ Dương của Trung Quốc một cách

thuận tiện nhất. An ninh - quốc phòng cũng là lĩnh vực thể hiện rõ sự thống trị độc tôn của Trung Quốc đối với Myanmar. Văn hóa - xã hội là sự bổ sung vô cùng cần thiết nhằm xoa dịu những căng thẳng trong các lĩnh vực khác, cũng như giúp Trung Quốc có được ảnh hưởng mềm tại Myanmar.

Thứ ba, mối quan hệ Trung Quốc – Myanmar đã có những tác động nhất định tới tình hình mỗi nước. Trung Quốc dường như nhận được nhiều tác động tích cực nhất trong mối quan hệ này như: mở rộng không gian ảnh hưởng cả về chính trị và kinh tế, nắm giữ thêm được nhân tố để đảm bảo ảnh hưởng và sự chủ động trong quan hệ với ASEAN, một phần giảm thiểu sự kiểm soát của Mỹ trong việc tiếp cận các đại dương. Tuy nhiên, nước này cũng phải đối mặt với sự phản đối ngày càng lớn của nhân dân Myanmar đặc biệt sau cuộc khủng hoảng tháng 2 năm 2021. Đối với Myanmar, gia tăng quan hệ với Trung Quốc một mặt giúp cho nền kinh tế Myanmar được phát triển hơn, mặt khác Myanmar cũng phải chứng kiến sự phụ thuộc ngày càng lớn của mình đối với cường quốc này. Đặc biệt, trong bối cảnh bị cấm vận hiện nay, sự phụ thuộc về tất cả các lĩnh vực đối với Trung Quốc là điều rất rõ ràng. Đáng chú ý hơn, Trung Quốc rất dễ sử dụng các vấn đề mâu thuẫn trong chính trị nội tại của Myanmar để tạo sự ràng buộc hơn nữa của Myanmar đối với Trung Quốc. Điều này khiến cho Myanmar không những mất đi sự tự chủ trong chính trị mà còn khiến quốc gia này sa lầy trong các cuộc khủng hoảng liên tiếp.

Thứ tư, mối quan hệ Trung Quốc – Myanmar được coi là mối quan hệ bất đối xứng điển hình giữa một nước lớn và một nước nhỏ. Nó điển hình cho việc sử dụng quyền lực của nước lớn đối với các

vấn đề bất ổn của chính trị nước nhỏ để tạo sự phụ thuộc. Quan hệ Trung Quốc - Myanmar đã thể hiện rõ sự tiếp cận linh hoạt, chủ động Trung Quốc đối với các nhóm chính trị của Myanmar, để từ đó giúp cho các lợi ích kinh tế của Trung Quốc tại đây được đảm bảo, từ đó hướng Myanmar đi theo vòng ảnh hưởng của Trung Quốc.